

++
Spr.: J. W. Sznojder

para Pom.
Obw. Żnin
AK

++¹⁹⁹¹ Sznojder Bolesław
ps. „Drog”, „Wachmistrz”
M: 630/1281 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Samaider Bolesław

J: VI-630/1281 Pom.

poz. Pom. Obw. Zimn A 2

I/1. Relacja

k. 8 s. 1-8

I/2. Dokumenty (sensu stricte) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne. —

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 2

VI. Fotografie

obrazy i kronografii

7/1. Relacja - Szwejder Bolesław

1. Biografia - relacja autorstwa Janusza Szwejdera z uwagami redakcyjnymi E. Zawackiej, mpis kopia + kserokopia,
- w ptyw 8.03.1993

l. 8 s. 1-8

8.03.93
236) 93 J/1/1

B-i o g r a f i a Bolesława SZNAJDERA - ps. "Drog", "Wachmistrz".
Bolesław Sznajder ⁴⁻¹¹⁻¹¹ syn Wiktora i Marianny z Małeckich, ur. 26
grudnia 1886 r. w Welnie, gm. Janowiec Wlkp, pow. żniński, woj. po-
nanskie /obecnie bydgoskie/.

Historia J. Sznajdera

W domu wychowywano Go w polskości i duchu polskiego patriotyzmu. Pieczołowicie przechowywano w domu różne polskie pamiątki, np. portrety Tadeusza Kościuszki, księcia Józefa Poniatowskiego, polskich Królów itp. W rodzinnej tradycji hołubiono pamięć członka rodziny - wujka Matki-Marianny /Wościckiego/, uczestnika powstania Styczniowego 1963 roku, który po klęsce walk powstańczych, poszukiwany przez pruską żandarmerię, zbiegł na Litwę.

Bolesław Sznajder ukończył siedmio-klasową Szkołę Powszechną w Janowcu Wlkp. Od roku 1900 do roku 1904 odbył naukę w zawodzie malarzskim i w tym zawodzie pracował do 1906 roku. W październiku 1906 roku do września 1909 roku odbył służbę w armii zaboru pruskiego - w artylerii polnej. Zwolniony z wojska, do wybuchu pierwszej wojny światowej /08.1914/, pracował w swoim zawodzie. W pierwszej wojnie światowej brał udział w walkach na froncie rosyjskim /1914-1916/ i na froncie francuskim /1917-1918/. Dowodził działaniem w stopniu wachmistrza artylerii polnej, przy 96 pułku a.p. /Przebieg służby: 6.10.1906 - 20.09.1909 służył w 2-gim pułku art. poln. w Belgardzie XBI /Białogard/; 8.06.1911 - 21.06.1911 oraz 30.05.1912 - 12.06.1912 ćwiczenia przy w/w formacji; 2.03.1914 19.12.1918 - I wojna świat. przy 96 p.a.p./.

Urlopowany na Święta Bożego Narodzenia, 26 grudnia 1918 roku zorganizował kompanię powstańczą, którą 30 grudnia poprowadził do walk o Żnin. Do 30 marca 1919 roku uczestniczył w walkach wyzwolenczych o odzyskanie ziem Wielkopolski, w miejscowościach: Janowiec Wlkp, Żnin, Szubin, Wągrowiec, i Czarnków. Od 1 kwietnia 1919 roku podejmuje służbę w Żandarmerii Krajowej na placówce miasta i powiatu Czarnkowa, w charakterze t.zw. "objazdowego". Po zreorganizowaniu Żandarmerii Krajowej na Policję Państwową, awansował na zastępcę komendanta powiatowego - w stopniu st.przodownika, na powiaty: czarnkowski i chodzieski. W 1922 oddelegowano Go na półroczny kurs wyższych funkcjonariuszy Policji Państwowej w Warszawie, który ukończył z bardzo dobrym wynikiem.

Z dniem 1 maja 1925 roku Bolesław Sznajder, na własną prośbę, przeszedł z poprzedniego stanowiska, do państwowej służby w administracji ogólnej, przy Starostwie Powiatowym w Chodzieży. Początkowo pracuje w charakterze praktykanta, a po zdaniu państwowego egzaminu na stanowisko III kategorii w państwowej służbie administracyjnej, przed Komisją Wojewódzką - przy Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu /20 grudnia 1928 r./, otrzymuje nominację na rejestratora w XI stp.sł. w Starostwie Powiatowym w Chodzieży, a 19.01.1934 r. - nominację na adjunkta administracyjnego. Dnia 24.01.1934 r. otrzymuje nominację na pomocnika administr. w chodzieskim Starostwie, z zaszeregowaniem do X gr. uposaż., a z dniem 1.05.1934 r. przyznano uposażenie w/g gr. IX. W dniu 14.02.1938 r. - otrzymuje nominację /z dniem 1.01.1938/ na starszego rejestratora - z dotychczasowym uposażeniem zasadniczym a w 1939 roku w/g VIII gr. stp.sł. W Starostwie Powiatowym w Chodzieży, od 1925 roku do wybuchu II wojny światowej, prowadził przede wszystkim referat wojskowo-mobilizacyjny.

W okresie międzywojennym, w służbie II Rzeczypospolitej Polski, odznaczono Go: "Medalem Niepodległości" i "Srebrnym Krzyżem Zasługi". Za walkę w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919 odznaczony został Krzyżem Powstańczym".

W wojnie obronnej 1939 roku, wziął udział w ewakuacji chodzieskiego Starostwa Powiatowego, w tym także swojego referatu wojskowo-mobilizacyjnego. Dociera do Warszawy, gdzie współuczestniczy w działaniach obronnych oblężonego przez Niemców miasta. Po kapitulacji Stolicy, wraca do Chodzieży, skąd z rodziną /siostrą Zofią i córką Stefanią/ zostali wysiedleni, tracąc cały swój dobytek i mieszkanie

przy ulicy Mickiewicza 13. Małżonkę - Władysławę z Laskowskich, /ur. 9 kwietnia 1888 roku w Wągrowcu/, przebywającą na leczeniu w Zakładzie Psychiatrycznym w Owińskach pod Poznaniem, w listopadzie/grudniu wraz z innymi chorymi Hitlerowcy - zamordowali. /1939 r./. Oficjalną datę Jej śmierci po wojnie ustalono na dzień 25.12.1939 r. Syn - Jan-Władysław walczył w szeregach WP /Armia Pomorze, 15 DP - 62 pp/, był nieobecny.

W celu uniknięcia ewentualnych represji ze strony władz okupacyjnych, wraz z córką i siostrą przenoszą się do Janowca Wlkp w powiecie żnińskim. Tutaj zamieszkiwała Jego najbliższa rodzina, t.j.: Matka Marianna, brat Józefat, siostra Jadwiga Czosnowska z mężem Zygmuntem z dwojgiem dzieci /Marią i Kazimierzem/ oraz kuzynostwo /stryjeczni bracia/ Małeccy i inni dalsi krewni.

W celu rozpoznania i zdobycia informacji, w grudniu 1939 r. wybrał się rowerem do Chodzieży, gdzie przypadkowo spotkał się z synem Janem-Władysławem, uciekinierem z niewoli niemieckiej. Rowerowcy wrócili do Janowca, melinując się u rodziny. Unikając panoszącego się wszechwładnie terroru hitlerowskiego, Bolesław Sznajder uchodzi z Janowca; od 1 maja 1940 roku - podejmuje pracę w dużym ziemskim majątku w Uścikowie, w charakterze księgowego. W uzyskaniu tej pracy pomogła Jemu doskonała znajomość języka niemieckiego, w mowie i piśmie. W tym roku część rodziny wysiedlono do Generalnego Gubernatorstwa /GG/, a mianowicie: Jadwigę i Zygmunta /był Hallerczykiem/ Czosnowskich z dziećmi wysiedlono poprzez przejściowy obóz w Koluszkach - do Częstochowy; siostrę Martę Kniatową z mężem, Zygmuntem, wysiedlonych z Grudziądza a czasowo przebywających w Janowcu - do Końskich. Kuzynowie, rodzzeństwo: Izabela i Marian Małeccy, zagrożeni aresztowaniem, uciekli do Tarnowa. Syn Jan-Władysław, melinujący się początkowo u rodziny, podejmuje pracę w piekarni a następnie w rzemieślniczym zakładzie malarskim. Dzięki Polakom zatrudnionym przez okupanta w Magistracie, wszystkich wysiedlonych z Chodzieży członków rodziny i syna zarejestrowano jako stałych mieszkańców Janowca. To pozwoliło Bolesławowi Sznajderowi, synowi, działalność konspiracyjną na stopie legalności okupacyjnej. W marcu 1940 roku, wskutek przeżyć wojennych, umarła siostra Zofia Pomesna, która od momentu choroby żony Władysławę /t.j. od 1925 roku/ pomagala w wychowywaniu dzieci i w prowadzeniu domowego gospodarstwa. Córka Stefania Katulska /wyszła za mąż we wrześniu 1946 r./, wskutek nabytej w okupacji gruźlicy, zmarła w grudniu 1948 roku.

Bolesław Sznajder już od 1940 roku działał w konspiracji Polskiego Państwa Podziemnego, początkowo w ramach tajnej organizacji, której zadaniem było udzielanie pomocy ludziom - nie tylko ściganym przez władze okupacyjne /m.in.: sztafetowe przerzuty w kierunku GG, - wysiedleńcom, nasłuch radiowe, powielanie i drukowanie gazetek itp/, a także rejestrowanie przebiegu niemieckiej akcji eksterminacyjnej. Organizacja ta weszła później w skład ZWZ. Kryptonim terenowy komórki brzmiał: "Pałuki 3G". Komórką kierował lekarz Kazimierz Stelter, z ramienia inspektoratu ZWZ-AK w Gnieźnie.

Na poznańskich wyspach na szczyblu Okręgu i niżej, w wyniku których nastąpiły fale aresztowań w Poznaniu, w Gnieźnie i w Wągrowcu, k-ód rejonu Janowiec Wlkp J-W Sznajder /"Dąb"/ nawiązał kontakt z k-tem garnizonu AK w Bydgoszczy - A-I Schulzem-Choraszewskim /"Michał-Maciej"/. Na początku 1943 roku, w ramach działalności janowieckiego rejonu ZWZ-AK, terytorialnie należącego do obwodu żnińskiego, zaprzysiężono - uprzednio wciągniętych do konspiracji żołnierzy, a m.in. także Bolesława Sznajdera, który do posiadanego pseudonimu "Drag", przyjął nowy - "Wachmistrz". W/w otrzymał nominację na komendanta placówki w Uścikowie, a na zastępcę k-tda - Edmunda Rozwadowskiego /ps. "Lok"/. Ten ostatni zginął w wypadku motocyklowym w 1947 roku. Pod koniec 1944 roku Placówka AK w Uścikowie liczyła ok. 15 żołnierzy.

pracownik na stanowisku
nowy skł. do odwołania

2/1/3

Był

Po wyzwoleniu - Bolesław Sznajder - był w pracy permanentnie szykanowany. Już 10 lutego 1946 roku podejmuje pracę w Zarządzie Miejskim Janowca Wlkp, w charakterze referenta aprowizacji i handlu. Przy końcu maja tego roku, oddelegowano Go do Urzędu Pełnomocnika Rządu na Okręg Pomorze Zachodnie i podejmuje pracę w Okręgowym Wydziale Apropowizacji i Handlu, - w Szczecinie. Szykanowany przez biuro personalne, po miesiącu urzędowania, zwolniony z pracy bez podania przyczyn, wraca do Janowca.

Jako długocletni przedwojenny pracownik administracyjno-państwowy zgłosił się do pracy w Starostwie Powiatowym w Żninie i otrzymuje tam pracę, z dniem 1 czerwca 1946 roku, na stanowisku zastępcy kierownika referatu świadczeń rzeczowych. Po dwóch miesiącach, t.j. 30.07.1946 r., z powodu swojej i syna przeszłości /syn Jan-Władysław - służba: WP-A.Pomorze, SZP-ZWZ-AK, partyzantka AK w Borach Tucholskie, aresztowanie - internowanie - deportacja przez NKWD do ZSRR/, bez podania powodów zostaje zwolniony. Nie dając za wygraną, z kolei próbuje wrócić do przedwojennej pracy w Starostwie Powiatowym w Chodzieży, którego ewakuację przeprowadzał we wrześniu 1939 roku. Korzysta więc z propozycji ówczesnego kierownika Szkoły Szybowcowej w Rzadkowie powiatu chodzieskiego - Leonarda Dąbrowskiego, b. akowca z janowieckiego rejonu ZWZ-AK /ps."Loluch"/, i z dniem 1 sierpnia 1946 roku podejmuje tam pracę w charakterze kontraktowego administratora. Niestety już po roku, pod wpływem nacisków czynników politycznych /PPR i UBP/ - powiatowych i wojewódzkich, dekretem Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu /Wydz. Komunikac. Oddz.Lotn.Cywiln.L.dz.K.L.1/1642/47, dn.11.09.1947/, z dniem 30.08.1947 r. zwolniono Go z dotychczas zajmowanego stanowiska w Szkole Szybowcowej Rzadkowo. Oficjalnym pretekstem zwolnienia była rzekoma różnica zdań między kierownictwem a administratorem - w zarządzaniu Szkołą. Nic więc też dziwnego, że na złożone podanie w Starostwie chodzieskim, otrzymał odpowiedź odmowną. Od tej chwili przeżywa trudny okres w poszukiwaniu pracy. Równocześnie, w 1948 r. występuje z wnioskiem do Starostwa żnińskiego, o przeniesienie w stan spoczynku i przyznanie zaopatrzenia emerytalnego, które przyznano dopiero od 1 stycznia 1954 roku, w wysokości 214;68 zł. Pomogło Mu w tym uzyskanie praw kombatanckich, z tytułu zweryfikowania jako Powstańca Wielkopolskiego z 1918/19 r./Zaśw.tymczas.Nr 1237, dn.31.05.1947, Zarz.Główny w Poznaniu/*

W celu zapewnienia środków do życia, podejmuje pracę w różnych zakładach pracy, z których, po pewnym krótszym lub nieco dłuższym czasie, potrzebnego do zbadania akt personalnych, zazwyczaj bez podania przyczyn z pracy zwalniano, lub przenoszono na coraz to inne stanowisko pracy. Mianowicie: od 12.02.1948 do 30.11.1952 był zatrudniony w Gminnej Spółdzielni "Samop.Chł." w Janowcu w charakterze: księgowego, magazyniera, ref.administrac.stróża itp.; od 1.12.1952 do 31.03.1953 w Sółdz.Pracy "Warsztaty Samochodowe"; od 1.04.1953 do 31.03.1954 w Wytwórni Pasz - w charakterze kalkulatora jako referent administrac. i pomoc magazyniera; od 1.01.1955 do 15.12.1955 zatrudnił się jako ref.adm. w Państw.Bakł. Leczn. dla Zwierząt w Janowcu

Przez dłuższy okres czasu, już od 1947 r. walczy z uporem maniaka o anulowanie decyzji o nieuzasadnionych zwolnieniach ze służby państwowej i spółdzielczej. Swoje pretensje, bez powodzenia, dochodzi w drodze sądowej. Świadczy o tym wyrok sądu PRL z dnia 25.02.1955r, w sprawie podwyższenia zaopatrzenia emerytalnego. Okręgowy Sąd Ubezpiec.Społ. w Warszawie orzekł oddalenie skargi i zatwierdził decyzje poprzednią ZUS, z dnia 15.03.1954 w wys. 214,68 zł.

Mimo szykan Bolesław Sznajder się nie załamał, w czym pomogła druga żona - Kazimiera z Kląpiszewskich. W trudnych chwilach życia była podporą i dużym wsparciem moralnym. Mimo braku zrozumienia i szykan ze strony ówczesnych władz, w środowisku i najbliższym otoczeniu cieszył się poważaniem i uznaniem.

1/1/4

B. Sznajder akt małżeński z drugą żoną zawarł w Solcu Ku-
 jawskim, w dniu 3. stycznia 1950 roku. Do 1954 roku opiekował się
 swoją matką, która dożyła sędziwego wieku /92 lat, ur. 26.07.1862,
 zm. 22.07.1954/. Małżeństwo to stanowiło dobraną, wzajemnie rozu-
 miewającą się parę. Mimo ówczesnych trudnych i, jakże skomplikowa-
 nych czasach, potrafili u schyłku życia, w pełni z niego skorzystać.
 Bolesław Sznajder zmarł dożywszy 82 lata /zm. 19. sierpnia 1968 r.
 Jego druga żona - Kazimiera zmarła w dniu 31 maja 1991 roku /ur.
 27.01.1901/. Oboje są pochowani na cmentarzu komunalnym - parafial-
 nym w Janowcu klp.

Jan. W.

[Signature]
 J. W. Sznajder

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

1- /Maj inż. Jan-Władysław Sznajder

b.k-dt Rej. AK Janowiec i
 b.c-ca. odd. part. AK "Jedliny-102"
 w Borach Tucholskich, ps. "Dąb"-por.

Tułowice, dnia 21 lutego 1993 roku

* Bracia Bolesława Sznajdera: Antoni, Wacław, Józefat i Ed-
 mund - byli powołani do służby w zaborczej armii, t.j. w wojs-
 ku pruskim. Z wyjątkiem Wacława i Edmunda uczestniczyli w I woj-
 nie światowej. Józefat był ciężko ranny w walkach pod Ypres, w
 prz-zach Belgii, w prowincji zach. Flandrii. Natomiast Edmund po-
 wołany do wojska kaiserowskiego w 1918 roku, zdezerterował i ra-
 zem ze wszystkimi w/w braćmi, w grudniu 1918 przystąpił do walk
 powstańczych w Wielkopolsce, walcząc do 1919 roku przede wszyst-
 kim pod Kcynią i Szubinem. Po zakończeniu powstania Edmund ukoń-
 czył Szkołę Podchorążych w Bydgoszczy i po promocji w 1921 roku,
 służył jako oficer w stopniu podporucznika w 62 pp w Bydgoszczy.
 W 1922 roku przeniesiono Go do pułku stacjonującego w Brzeżanach
 k. Tarnopola. W drodze powrotnej z urlopu do pułku w Brzeżanach,
 w tajemniczych okolicznościach tragicznie zginął w 1923 roku. Jego
 zwłoki, po kilku tygodniach, znaleziono w jednym z bydgoskich
 kanałów. Pochowano Go na rzym/kat. cmentarzu, przy ul. Zaświaty.

rodzime

87 x 93

Biografia Bolesława SZNAJDERA - ps. "Drag", "Wachmistrz".

Bolesław Sznajder - syn Wiktora i Marianny z Małeckich, ur. 26 grudnia 1886 r. w Wełnie, gm. Janowiec Wlkp, pow. żniński, woj. poznańskie /obecnie bydgoskie/.

W domu wychowywano Go w polskości i duchu polskiego patriotyzmu. Pieczołowicie przechowywano w domu różne polskie pamiątki, np. portrety Tadeusza Kościuszki, księcia Józefa Poniatowskiego, polskich Królów itp. W rodzinnej tradycji hołubiono pamięć członka rodziny - wujka Matki-Marianny /Mościckiego/, uczestnika powstania Styczniowego 1963 roku, który po klęsce walk powstańczych, poszukiwany przez pruską żandarmerię, zbiegł na Litwę.

Bolesław Sznajder ukończył siedmio-klasową Szkołę Powszechną w Janowcu Wlkp. Od roku 1900 do roku 1904 odbył naukę w zawodzie malarzkim i w tym zawodzie pracował do 1906 roku. W październiku 1906 roku do września 1909 roku odbył służbę w armii zaboru pruskiego - w artylerii polnej. Zwolniony z wojska, do wybuchu pierwszej wojny światowej /08.1914/, pracował w swoim zawodzie. W pierwszej wojnie światowej brał udział w walkach na froncie rosyjskim /1914-1916/ i na froncie francuskim /1917-1918/. Dowodził działaniem w stopniu wachmistrza artylerii polnej, przy 96 pułku a.p./Przebieg służby: 6.10.1906 - 20.09.1909 służył w 2-gim pułku art.poln. w Belgardzie ~~XBI~~ /Białogard/; 8.06.1911 - 21.06.1912 oraz 30.05.1912 - 12.06.1912 ćwiczenia przy w/w formacji; 2.08.1914 19.12.1918 - I wojna świat. przy 96 p.a.p./.

Urlopowany na Święta Bożego Narodzenia, 26 grudnia 1918 roku zorganizował kompanię powstańczą, którą 30 grudnia poprowadził do walk o Żnin. Do 30 marca 1919 roku uczestniczył w walkach wyzwolńczych o odzyskanie ziem Wielkopolski w miejscowościach: Janowiec Wlkp, Żnin, Szubin, Wągrowiec, i Czarnków. Od 1 kwietnia 1919 roku podejmuje służbę w Żandarmerii Krajowej na placówce miasta i powiatu Czarnkowa, w charakterze t.zw. "objazdowego". Po zreorganizowaniu Żandarmerii Krajowej na Policję Państwową, awansował na zastępcę komendanta powiatowego - w stopniu st.przodownika, na powiaty: czarnkowski i chodzieski. W 1922 oddelegowano Go na półroczny kurs wyższych funkcjonariuszy Policji Państwowej w Warszawie, który ukończył z bardzo dobrym wynikiem.

Z dniem 1 maja 1925 roku Bolesław Sznajder, na własną prośbę, przeszedł z poprzedniego stanowiska, do państwowej służby w administracji ogólnej, przy Starostwie Powiatowym w Chodzieży. Początkowo pracuje w charakterze praktykanta, a po zdaniu państwowego egzaminu na stanowisko III kategorii w państwowej służbie administracyjnej, przed Komisją Wojewódzką - przy Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu /20 grudnia 1928 r./, otrzymuje nominację na rejestratora w XI stp.sł. w Starostwie Powiatowym w Chodzieży, a 19.01.1934 r. - nominację na adjunkta administracyjnego. Dnia 24.01.1934 r. otrzymuje nominację na pomocnika administr. w chodzieskim Starostwie, z zaszeregowaniem do X gr.uposaż., a z dniem 1.05.1934 r. przyznano uposażenie w/g gr. IX. W dniu 14.02.1938 r. - otrzymuje nominację /z dniem 1.01.1938/ na starszego rejestratora - z dotychczasowym uposażeniem zasadniczym a w 1939 roku w/g VIII gr.stp.sł. W Starostwie Powiatowym w Chodzieży, Od 1925 roku do wybuchu II wojny światowej, prowadził przede wszystkim referat wojskowo-mobilizacyjny.

W okresie międzywojennym, w służbie II Rzeczypospolitej Polski, odznaczono Go: "Medalem Niepodległości" i "Srebrnym Krzyżem Zasługi". Za walkę w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919 odznaczony został Krzyżem Powstańczym".

W wojnie obronnej 1939 roku, wziął udział w ewakuacji chodzieskiego Starostwa Powiatowego, w tym także swojego referatu wojskowo-mobilizacyjnego. Dociera do Warszawy, gdzie współuczestniczy w działaniach obronnych oblężonego przez Niemców miasta. Po kapitulacji Stolicy, wraca do Chodzieży, skąd z rodziną /siostrą Zofią i córką Stefanią/ zostali wysiedleni, tracąc cały swój dobytek i mieszkanie

przy ulicy Mickiewicza 13. Małżonkę - Władysławę z Laskowskich, /ur. 9 kwietnia 1888 roku w Wągrowcu/, przebywającą na leczeniu w Zakładzie Psychiatrycznym w Owińskach pod Poznaniem, w listopadzie/grudniu wraz z innymi chorymi Hitlerowcy - zamordowali. /1939 r./. Oficjalną datę Jej śmierci po wojnie ustalono na dzień 25.12.1939 r. Syn - Jan-Władysław walczył w szeregach WP /Armia Pomorza, 15 DP - 62 pp/, był nieobecny.

W celu uniknięcia ewentualnych represji ze strony władz okupacyjnych, wraz z córką i siostrą przenoszą się do Janowca Wlkp w powiecie żnińskim. Tutaj zamieszkiwała Jego najbliższa rodzina, t.j.: Matka Marianna, brat Józefat, siostra Jadwiga Czosnowska z ~~Meżem~~ Zygmuntem z dwojgiem dzieci /Marią i Kazimierzem/ oraz kuzynostwo /stryjeczni bracia/ ~~Małeccy~~ i inni dalsi krewni.

W celu rozpoznania i zdobycia informacji, w grudniu 1939 r. wybrał się rowerem do Chodzieży, gdzie przypadkowo spotkał się z synem Janem-Władysławem, uciekinierem z niewoli niemieckiej. Na rowerach wrócili do Janowca, melinując się u rodziny. Unikając panoszącego się wszechwładnie terroru hitlerowskiego, Bolesław Sznajder uchodzi z Janowca; od 1 maja 1940 roku - podejmuje pracę w dużym ziemskim majątku w Uścikowie, w charakterze księgowego. W uzyskaniu tej pracy pomogła Jemu doskonała znajomość języka niemieckiego, w mowie i piśmie. W tym roku część rodziny wysiedlono do Generalnego Gubernatorstwa /GG/, a mianowicie: Jadwigę i Zygmunta /był Hallerczykiem/ Czosnowskich z dziećmi wysiedlono poprzez przejściowy obóz w Koluszkach - do Częstochowy; siostrę Martę Kniatową z ~~Meżem~~, Zygmuntem, wysiedlonych z Grudziądza a czasowo przebywających w Janowcu - do Końskich. Kuzynowie, rodzeństwo: Izabela i Marian Małeccy, zagrożeni aresztowaniem, uciekli do Tarnowa. Syn Jan-Władysław, melinujący się początkowo u rodziny, podejmuje pracę w piekarni a następnie w rzemieślniczym zakładzie malarskim. Dzięki Polakom zatrudnionym przez okupanta w Magistracie, wszystkich wysiedlonych z Chodzieży członków rodziny i syna zarejestrowano jako stałych mieszkańców Janowca. To pozwoliło ~~Bolesława~~ Sznajdera i synowi, działalność konspiracyjną na stopie legalności okupacyjnej. W marcu 1940 roku, wskutek przeżyć wojennych, umarła siostra Zofia Pomesna, która od momentu choroby żony Władysławę /t.j. od 1925 roku/ pomagała w wychowywaniu dzieci i w prowadzeniu domowego gospodarstwa. Córka Stefania Katulska /wyszła za mąż we wrześniu 1946 r./, wskutek nabytej w okupacji gruźlicy, zmarła w grudniu 1948 roku.

Bolesław Sznajder już od 1940 roku działa w konspiracji Polskiego Państwa Podziemnego, początkowo w ramach tajnej organizacji, której zadaniem było udzielanie pomocy ludziom - nie tylko ściganym przez władze okupacyjne /m.in.: sztafetowe przetrzuty w kierunku GG, -wysiedleńcom, nasłuchy radiowe, powielanie i drukowanie gazetek itp/, a także rejestrowanie przebiegu niemieckiej akcji eksterminacyjnej. Organizacja ta weszła później w skład ZWZ. Kryptonim terenowy komórki brzmiał: "Pałuki 3G". Komórką kierował lekarz Kazimierz Stelter, z ramienia inspektoratu ZWZ-AK w Gnieźnie.

Po poznańskich wyspach na szczyblu Okręgu i niżej, w wyniku których nastąpiły fale aresztowań w Poznaniu, w Gnieźnie i w Wągrowcu, k-dt rejonu Janowiec Wlkp J-W Sznajder /"Dąb"/ nawiązał kontakt z k-tem garnizonu AK w Bydgoszczy - A-I Schulzem-Choraszewskim /"Michał-Maciej"/. Na początku 1943 roku, w ramach działalności janowieckiego rejonu ZWZ-AK, terytorialnie należącego do obwodu żnińskiego, zaprzysiężono - uprzednio wciągniętych do konspiracji żołnierzy, a m.in. także Bolesława Sznajdera, który do posiadanego pseudonimu "Drag", przyjął nowy - "Wachmistrz". W/w otrzymał nominację na komendanta placówki w Uścikowie, a na zastępcę k-dta - Edmunda Rozwadowskiego /ps. "Lok"/. Ten ostatni zginął w wypadku motocyklowym w 1947 roku. Pod koniec 1944 roku Placówka AK w Uścikowie liczyła ok. 15 żołnierzy.

2/1/7

Po wyzwoleniu - Bolesław Sznajder - był w pracy permanentnie szykanowany. Już 10 lutego 1946 roku podejmuje pracę w Zarządzie Miejskim Janowca Wlkp, w charakterze referenta aprowizacji i handlu. Przy końcu maja tego roku, oddelegowano Go do Urzędu Pełnomocnika Rządu na Okręg Pomorze Zachodnie i podejmuje pracę w Okręgowym Wydziale Aprowizacji i Handlu, - w Szczecinie. Szykanowany przez biuro personalne, po miesiącu urzędowania, zwolniony z pracy bez podania przyczyn, wraca do Janowca.

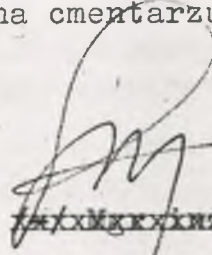
Jako długoletni przedwojenny pracownik administracyjno-państwowy zgłosił się do pracy w Starostwie Powiatowym w Żninie i otrzymuje tam pracę, z dniem 1 czerwca 1946 roku, na stanowisku zastępcy kierownika referatu świadczeń rzeczowych. Po dwóch miesiącach, t.j. 30.07.1946 r., z powodu swojej i syna przeszłości /syn Jan-Władysław - służba : WP-A.Pomorze, SZP-ZWZ-AK, partyzantka AK w Borach Tucholskich, aresztowanie - internowanie - deportacja przez NKWD do ZSRR/, bez podania powodów zostaje zwolniony. Nie dając za wygraną, z kolei próbuje wrócić do przedwojennej pracy w Starostwie Powiatowym w Chodzieży, którego ewakuację przeprowadzał we wrześniu 1939 roku. Korzysta więc z propozycji ówczesnego kierownika Szkoły Szybowcowej w Rzadkowie powiatu chodzieskiego - Leonarda Dąbrowskiego, b. akowca z janowieckiego rejonu ZWZ-AK /ps."Loluch"/, i z dniem 1 sierpnia 1946 roku podejmuje tam pracę w charakterze kontraktowego administratora. Niestety już po roku, pod wpływem nacisków czynników politycznych /PPR i UBP/ - powiatowych i wojewódzkich, dekretem Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu /Wydz. Komunikac. Oddz.Lotn.Cywiln.L.dz.K.L.1/1642/47, dn.11.09.1947/, z dniem 30.08.1947 r. zwolniono Go z dotychczas zajmowanego stanowiska w Szkole Szybowcowej Rzadkovo. Oficjalnym pretekstem zwolnienia była rzekoma różnica zdań między kierownictwem a administratorem - w zarządzaniu Szkołą. Nic więc też dziwnego, że na złożone podanie w Starostwie chodzieskim, otrzymał odpowiedź odmowną. Od tej chwili przeżywa trudny okres w poszukiwaniu pracy. Równocześnie, w 1948 r. występuje z wnioskiem do Starostwa żnińskiego, o przeniesienie w stan spoczynku i przyznanie zaopatrzenia emerytalnego, które przyznano dopiero od 1 stycznia 1954 roku, w wysokości 214;68 zł. Pomogło Mu w tym uzyskanie praw kombatanckich, z tytułu zweryfikowania jako Powstańca Wielkopolskiego z 1918/19 r./Zaśw.tymczas.Nr 1237, dn.31.05.1947, Zarz.Główny w Poznaniu/*)

W celu zapewnienia środków do życia, podejmuje prace w różnych zakładach pracy, z których, po pewnym krótszym lub nieco dłuższym czasie, potrzebnego do zbadania akt personalnych, zazwyczaj bez podania przyczyn z pracy zwalniano, lub przenoszono na coraz to inne stanowisko pracy. Mianowicie: od 12.02.1948 do 30.11.1952 był zatrudniony w Gminnej Spółdzielni "Samop.Chł." w Janowcu w charakterze: księgowego, magazyniera, ref.administrac.stróża itp; od 1.12.1952 do 31.03.1953 w Sółdz.Pracy "Warsztaty Samochodowe"; od 1.04.1953 do 31.03.1954 w Wytwórni Pasz - [w charakterz kalkulatora] jako referent administrac. i pomoc magazyniera; od 1.01.1955 do 16.12.1955 zatrudnił się jako ref.adm. w Państw.Zakł. Leczn. dla Zwierząt w Janowcu

Przez dłuższy okres czasu, już od 1947 r. walczy z uporem maniaka o anulowanie decyzji o nieuzasadnionych **zwojnieniach** ze służby państwowej i spółdzielczej. Swoje pretensje, bez powodzenia, dochodzi w drodze sądowej. Świadczy o tym wyrok sądu PRL z dnia 25.02.1955r, w sprawie podwyższenia zaopatrzenia emerytalnego. Okręgowy Sąd Ubezpiec.Społ. w Warszawie orzekł oddalenie skargi i zatwierdził decyzje poprzednią ZUS, z dnia 15.03.1954 w wys. 214,68 zł.

Mimo szykan Bolesław Sznajder się nie załamał, w czym pomogła druga żona - Kazimiera z Kłapiszewskich. W trudnych chwilach życia była podporą i dużym wsparciem moralnym. Mimo braku zrozumienia i szykan ze strony ówczesnych władz, w środowisku i najbliższym otoczeniu cieszył się poważaniem i uznaniem.

B. Sznajder akt małżeński z drugą żoną zawarł w Solcu Kujawskim, w dniu 9. stycznia 1950 roku. Do 1954 roku opiekował się swoją Matką, która dożyła sędziwego wieku/92 lat, ur.26.07.1862, zm.22.07.1954/. Małżeństwo to stanowiło dobraną, wzajemnie rozumiejącą się parę. Mimo ówczesnych trudnych i jakże skomplikowanych czasach, potrafili u schyłka życia, w pełni z niego skorzystać. Bolesław Sznajder zmarł dożywszy 82 lata /zm.19. sierpnia 1968 r./ Jego druga żona - Kazimiera zmarła w dniu 31 maja 1991 roku /ur. 27.01.1901/. Oboje są pochowani na cmentarzu komunalnym - parafialnym w Janowcu Wlkp.

~~/-/Mgr inż. Jan-Władysław Sznajder~~

/-/Mgr inż. Jan-Władysław Sznajder

b.k-dt Rej.AK Janowiec i
b.d-ca oddz.part.AK "Jedliny-102"
w Borach Tucholskich, ps."Dąb"-por.

Tułowice, dnia 21 lutego 1993 roku

*****) Bracia Bolesława Sznajdera: Antoni, Wacław, Józefat i Edmund - byli powołani do służby w zaborczej armii, t.j. w wojsku pruskim. Z wyjątkiem Wacława i Edmunda uczestniczyli w I wojnie światowej. Józefat był ciężko ranny w walkach pod Ypres, w pn-zach Belgii, w prowincji zach. Flandrii. Natomiast Edmund powołany do wojska kajzerowskiego w 1918 roku, zdezerterował i razem ze wszystkimi w/w braćmi, w grudniu 1918 przystąpił do walk powstańczych w Wielkopolsce, walcząc do 1919 roku przede wszystkim pod Kcynią i Szubinem. Po zakończeniu powstania Edmund ukończył Szkołę Podchorążych w Bydgoszczy i po promocji w 1921 roku, służył jako oficer w stopniu podporucznika w 62 pp w Bydgoszczy. W 1922 roku przeniesiono Go do pułku stacjonującego w Brzeżanach k. Tarnopola. W drodze powrotnej z urlopu do pułku w Brzeżanach, w tajemniczych okolicznościach tragicznie zginął w 1923 roku. Jego zwłoki, po kilku tygodniach, znaleziono w jednym z bydgoskich kanałów. Pochowano Go na rzym/kat. cmentarzu, przy ul. Zaświaty.

T: N: 630/1281 Pom.

posta Pom.

Semajder Bolesław

✓ Party informacyjne
k. 2

ELŻBIETY ZAWACZKI

Szmajder Bolesław

poz. Pom.
AK 1

zob. T. osob. Jan Wł. Szmajder
Nr: 47/656 Pom. - part. pom.
(rodzicie)

Wł 14 '11

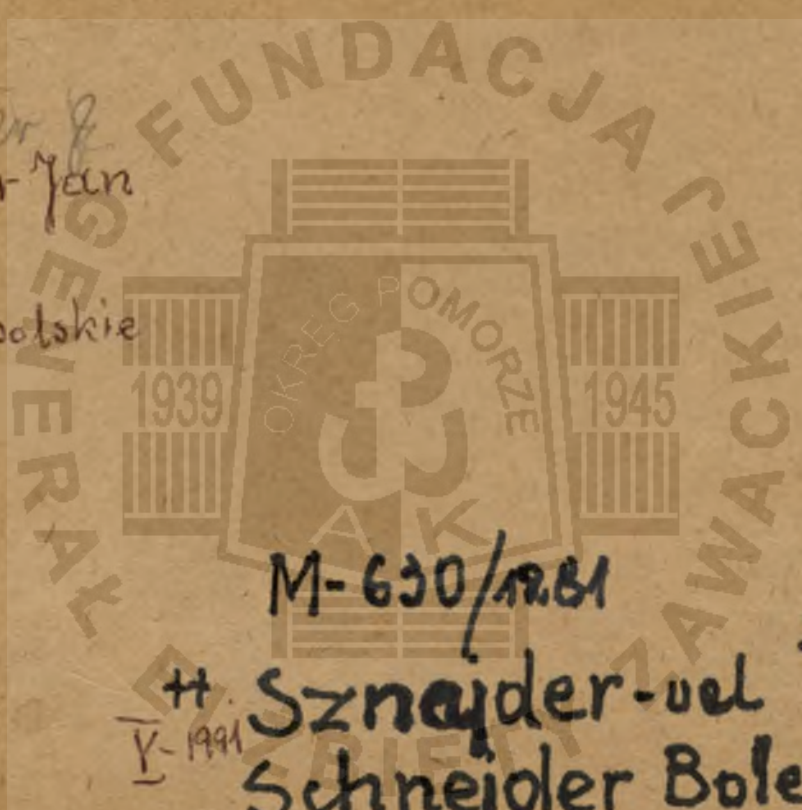
+ Szwejder Bolesław

poze Jan²

zob. Jan W. Szwejder, Wspomnienia
partyzanta ^{CSO} w Borów Tuchol-
skich, Tomy 2001, s. 303.

MB. 10/15

Sznajder J.
syn Sznajder Jan
ps. "Jes-Dab"
Tutowice, woj. Opolskie

M-630/12.81

Obw. Żnin
Zwz AK

†
Y-1991
Sznajder-uel
Schneider Bolesław

"Drog" "Wachmistrz"
Krypt. "Patuki BG"

Sznajder Bolesław

